

וקראת לשבת עיונג

אלון תרני הפלכר באקצפ ובסולת פלמו

גליון מס' 720

ברשת היי שרה

כ"ז מרחשוון התשפ"ד

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהג בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל, מרן הגאון ר' ירחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל, ר' אברהם בן אסתר ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

בפתח הגליון

ברכה"ג שלם מאיר ואלק שלם"א

האזניות והמפוחית

מהכתוב: "וה' ברך את אברהם בכל" (בראשית כד, א) למדו רבותינו (בבא בתרא יז, ע"א) שזכה לחיים שהם מעין עולם הבא, כלומר שלא חסר כל טובה (רש"י) ונהנה מעין העולם הבא מכל וכל (תוס'), וכמוהו גם יצחק אבינו, שנאמר בו ואכל מכל (בראשית כז, לג) ויעקב אבינו שנאמר בו: "יש לי כל" (בראשית לג, יא). ואף אנו מבקשים לזכות בחיים כאלו, כמו שאנו מעתירים בברכת המזון להתברך "כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל, כן יברך אותנו כלנו יחד ברכה שלמה ונאמר אמנ", דוגמת מה שהורונו חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, אך למה הכוונה, מה הם חיים מעין עולם הבא? באקראי נודע לי, בעקבות מעשה שהיה. היה זה ערב מלחמת העולם, בשנת תרצ"ט, היתה זו עת חירום. הצבא גויס, האוירה היתה אנטישמיות בעליל, סכנה היתה ליהודי להטלטל בדרכים. למדנו בביאליסטוק וראש הישיבה הגאון רבי אברהם יפה זצ"ל, ביקש להעביר את הבעלות על בנין הישיבה בטאבו, במנהל המקרקעין בוורשה. הטיל עלי את התפקיד, נראיתי קטן מכפי גילי, בנער לא יפגעו לרעה. נתן ליה המחאה על הסכום הנדרש, ומובן שלא נתן כסף לנסיעה. זאת השאיר למדת הבטחון. הגעתי לתחנת הרכבת, וביררתי כמה עולה כרטיס במחלקה השלישית, העממית. קיבצתי פרוטות מיהודים המתגודדים על הרציף, ופניתי לאשנב הקופה. אמר הקופאי: "ילד, אין כרטיסים למחלקה השלישית, גם לא לשניה. הן תפוסות על ידי חיילי הצבא", הנוסעים להגן על המולדת. ראינו כמה זה עזר. שאלתי: "ובמחלקה הראשונה?" מי נסע בה, היא אובזרה בפאר ומחירה יקר להחריד. אמר: "בראשונה יש מקום, אבל הכסף שבידך יספיק רק לתחנה אחת."

שיהיה. נגיע לתחנה ונקוּשש כסף להמשך הנסיעה. עליתי לקרון המחלקה ראשונה. איזה פאר, איזה הדר! הספסלים היו נוחים, מרווחים ומרופדים, וחיידוש מרעיש באותה תקופה: אוזניות אישיות לכל מי שרוצה לשמוע שידורי רדיו במהלך הנסיעה, עם כפתור להעברת תחנות. מולי ישב גוי שהצמיד לאוזניו את האוזניות והאזין ברוב קשב ובפנים מתפעמות, כשעיניו מצופעות. הקרון הלך והתמלא, הסדרן שרק במשוקותיו והדלתות נטרקו, הקטר צפר והרכבת יצאה לדרכה.

כעבור מספר דקות באו והודיעו: בקרון הסמוך עומד בדרן עממי וממנגן במפוחית להצחיל את הלבבות הדואגים בעת החירום של ערב המלחמה. מיד התרוקן הקרון, כולם נהרו לקרון השכן לשמוע את הנגינה. כולם, פרט לשניים, אני, מה לי ולנגינתם: "אל תשמוח ישראל אל גיל כעמים" (הושע ט, א), והגוי מולי, שומע בערגון את תחנת הרדיו העלומה.

כעבור כמה דקות נכנס הכרטיסן, וראה אותנו. תמה: "מה אתם עושים פה, כולם עברו לקרון הסמוך!" אני לא עניתי. האיש שמולי פקח עיניו, והסיר את האוזניות: מה אמרת? שאל. חזר על דבריו: "בקרן הסמוך ממנגן אומן במפוחית, כולם נוהרים לשמוע!" שרבב הלה בשפתיו בבוז, ואמר: "אני שומע כאן קונצרט קאמרי של התזמורת בפריז – ואלך לשמוע נגינת מפוחית חובבנית?!" ושב והרכיב את האוזניות, שקע כל כולו בעולמו. לפתע עצרה הרכבת. הודיעו שאירעה תאונה והמסילה יצאה מכלל שימוש. הרכבת חוזרת לתחנת המוצא. ירדתי בתחנה, ושבתי לישיבה. ראש הישיבה תמה למראי: "כבר היית חוזרת?" אמרתי: "לא, המסילה חסומה. את השליחות נבצר ממני למלא, אבל שמעתי שמוע"ס, שיחת מוסר נפלאה. עבורה, היתה כדאית הנסיעה!" תמה: "שיחת מוסר? איפה, ממי?" אמרתי: "ברכת, מגוי אחד". סבורני, שפקק בשפיותי.

ספרתי על האזניות והמפוחית. כמה נפלא, כמה מחייב: כולם נוהרים לשמוע זמרת העולם הזה ומדוחיו. שירה חובבנית, מזוייפת, תת רמה, ועם זאת שמחה ומרקיזה. וחורה להם שעולם התורה מפנה עורף, אינו נוהר, לא משתתף בחגיגה. למה? לך תסביר להם שאנו מחוברים באוזניות לדבר האמיתי, לעולם האורה, לתורה הקדושה, וקודשא בריך הוא ואורייתא חד האוחז בתורה דבק בבורא, ועוז וחדוה במקומו. מה יכול להתחרות באושר ובעושר הרוחני הנפלא, באמת הקורנת ובאור הזוהר! אלו חיים, שהם מעין העולם הבא!

סיפר הגאון רבי אליהו בן חיים שליט"א: "סיפר לי הספרן של ספריית ישיבת "פורת יוסף", שהגיע משלוח גדול של מאות ספרים ממרוקו, תוניס, אלג'יר ועוד. את כולם סידר בספרייה בסדר מופתי חוץ מעשרים ספרים שלא היה כתוב שם הספר ושם המחבר. ולא ידע בדיוק היכן למקמם. יום אחד נקלע מרן למקום והספרן החליט לנסות את מזלו ולהיעזר בו.

מרן נענה לבקשתו. ולגודל תדהמתו של הספרן, נטל לידי ספר אחר ספר, קרא שורה אחת בלבד בכל ספר, ומייד קבע בוודאות מה שם הספר ומי חיברו. כך לגבי שבע עשרה ספרים מתוך עשרים. וכל זאת בהיותו אברך צעיר בשנות השלושים לחייו. כבר אז רכש בקיאות מפליאה ומדהימה בספרי הקודש. בשנים הבאות הלך אוצר ידיעותיו והתרחב כים נגרש ויהי לפלא!

בעבר התפרסם סיפור שממנו ניתן ללמוד על גדולתו העצומה והמופלאה של מרן בתורה הקדושה, רבים פקפקו באמינות הסיפור ולא ידעו אם לקבלו. הרה"ג רבי אמיר קריספל שליט"א היה נוכח במקום בעת ההתרחשות הזאת, והוא מאשר את פרטיו המדויקים:

"לפני לא מעט שנים הגיע אל הרב אדם שנשא תפקיד ציבורי - ממשלתי במשרד החינוך. הרב שוחח עמו בחביבות ורוחו הייתה טובה עליו. האורח הביע התפעלותו מכמות הספרים שהייתה ברשות הרב, ושטח את תמיהתו בפני הרב כיצד יתכן לדעת ולהגיע בכלל לכל אוצרות הידע הגנוזים כאן.

מרן שרצה לאלפו בינה שאפשר גם אפשר, הציע לו: "גש לספרייה תפתח איזה ספר שאתה רוצה, תאמר לי את העמוד ואני אומר לך מה כתוב בו."

הלה ניגש לאחת מפניות הספרייה, בחר ספר שנראה היה שזה זמן רב לא נגעו בו, ספר שאינו שכיח על שולחן לומדי התורה, פתח אותו, הכריז את מספר העמוד שנפתח, הרב חיך את חיכוך המפורסם... והקריא מילה במילה את מה שכתוב היה באותו עמוד.

ישנם סיפורים רבים נוספים ומדהימים המעידים כאלפי עדים על זכרונו הפנומנאלי המופלא של רבינו, אך פרט אחד יסודי וחשוב מאין כמוהו נסתר מעיני המתפעלים, והוא עדותו של רבינו עליה חזר בכמה וכמה הזדמנויות שהוא קנה את הזיכרון המופלא הזה, בעמלו ויגיעתו הנוראה! הוא לא נולד בעל זיכרון, הוא נעשה בעל זיכרון, הוא עבד על זה קשה, קשה מאד, עד שזכה לכך! וזה יחודו המפלא.

מטמונים מהפרשה הגיגים ומעשיות

"יקח נא מעט מים" (יה.ד).

שואל מרן מלכא הגר"ע יוסף זצוק"ל (מובא בספר "ויאמר אברהם"): מדוע אמר כאן אברהם "מעט" מים, ואילו להלן (בפס' ה) אמר: "ואקחה פת לחם", ולא אמר "מעט" פת לחם?
מתרץ הרב על פי הסיפור הבא:

מספרים על רבי ישראל מסלנט, שבימי ביקורו בקובנא, התארח אצל תלמידו הגביר המפורסם, רבי יעקב כרפס, והיה מצמצם מאד בשפיכת המים על ידיו, כשנטל ידיו לסעודה, עד כדי רביעית מים בצימצום.

משהרגיש בזה בעל הבית, פנה אליו בשאלה: מדוע אין כבוד תורתו מהדר גם בביתו ליטול ידיו בשפע כמנהגו בביתו תמיד? וכמו שאמר רב חסדא (שבת סב:): "אני נטלתי ידי מלא חפניים מים, כלומר – בשפע, ונתנת לי מן השמים מלא חפניים נחת ועושר."

השיבו רבי ישראל: "ראה ראיתי את המשרתת היהודיה מביאה את המים ממרחק במעלה ההר, והיא כורעת וקורסת תחת כובד משאה כשהיא נושאת את המוט על כתפה, ואין זה מן הנכון להדר במצוות על חשבון יגיעתם וטרחתם של אחרים!"

כן הוא העניין אצלנו, ידוע מה שאמרו חז"ל (ב"מ פו:): "כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו, עשה הקב"ה לבניו בעצמו: באברהם נאמר "ואל הבקר רץ אברהם" – בעצמו, ובבניו נאמר (במדבר יא, לא): "ורוח נסע מאת ה' ויגז שליים מן הים". באברהם נאמר: "ויקח חמואה וחלב", ובבניו נאמר (שמות טז, ד): "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". באברהם נאמר:

"והוא עומד עליהם תחת העץ", ובבניו נאמר (שמות יז, ו): "הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב". באברהם נאמר: "ואברהם הולך עמם לשלחם", ובבניו נאמר (שמות יג, כא): "וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך". וכל מה שעשה אברהם למלאכי השרת על ידי שליח, עשה הקב"ה לבניו על ידי שליח. באברהם נאמר: "יקח נא מעט מים" – על ידי שליח, ובבניו נאמר (שמות יז, ו): "והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם".

נמצא שהמים שהובאו למלאכים, הובאו ע"י שליח. ולכן דדק אברהם לומר: יקח נא "מעט" מים, ולא בשפע ובהידור, משום טירחת השליח, ואילו בלחם שאברהם עצמו ביקש להביא לפניו אמר: "ואקחה פת לחם" – בעין יפה וברוח נדיבה ופת שלמה, מצוה מן המובחר!

"היפלא מה דבר" (יה.ז).

במדרש מובאים דברי ר' יודן בר' סימון שביאר פסוק זה במשל: אדם אחד היו בידי שתי שרשראות של ברזל שניתקו מחוליותיהן ונשברו. הלך אותו אדם אל הנפח ושאל אם יוכל לתקן.

הביט בו הנפח בתמיהה ושאל: אם להתקין שרשראות של ברזל חדשות אני יכול מדוע שלא אוכל לתקן שרשראות ישנות שנשברו?
כן הוא גם הנמשל: אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם: "למה זה צחק שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנת, היפלא מה דבר?" – לברוא אדם אני יכול, ואילו להחזירה לימי נעוריה אני יכול?

עולים במעלות הגות, מחשבה ומוסר

ספר של ניסים

בפרשתנו, פרשת 'חיי שרה' אנחנו לומדים על המושג של 'שידוכים', ועל נושא החתונה, כיצד הוקם ביתם של יצחק אבינו ורבקה אמנו, מה היו הפרמטרים שלפיהם הורה אברהם אבינו לעבדו אליעזר לבחור את הכלה המיועדת לבנו יצחק, כל נושא הסבלנות והנדוניה, כיסוי פני הכלה ועוד ועוד.

בספרים הקדושים כתוב ש'הקריאה מעוררת את הזמן והזמן דורש את תפקידו', וכשקוראים בתורה בנושאים אלו זה מעורר את העניין הזה, וזה זמן טוב להתפלל על מעוכבי השידוך שימצאו את זיווגם ההגון להם במהרה.

אנחנו גם רואים שהחלק הכי חשוב והעיקרי בכל הנושא של מציאת הזיווג המתאים טמון בכח התפילה, ולא בכדי אנו זוכים בפרשה זו ללמוד ש'יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתם של בנים', כי השיחה היא התפילה כמו שנאמר בפרשה 'ויצא יצחק לשוח בשדה' ואמרו חז"ל שתיקן אז את תפילת מנחה. ואם בשידוכים עסקינו הרי אנחנו יודעים שמותר לארס אישה אפילו בתשעה באב, בגלל החשש של 'שמה יקדמונו אחר' ואף על פי שארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזים בת פלוני לפלוני, עדיין יש את החשש שמה יקדמונו אחר ברחמים...

ולמעשה, כי מי שכבר חיתן ילד או שניים יכול לכתוב ספר שלם מהניסים והנפלאות שליוו אותו, כשרואים בחוש שהכספים מגיעים ממקורות כל כך לא צפויים ולמרות שהוצאות הן בסכומים לא מבוטלים בכלל, בפועל אנשים מצליחים לעמוד בהן בדרכים פלאיות.

הרה"ק מבעלזא זיע"א היה אומר שמי שמחתן ילד ואינו קונה מלבוש נאה לעצמו כי הוא חס על כספו, צוחקים עליו בשמים, כי שערי השפע נפתחים. זה כמו אדם שהיה בתקופה שבה ירד מן לבני ישראל, וחושש לקחת 'עמר' שלם לגולגולת, וכי על ידי שלא תיקח ישאר לך יותר למחר? כל אחד מקבל את שלו במידה ובמשורה, וזה מספיק לו לכל צרכו בדיוק.

נכנסתי לפני החתונה של בני בכורי, לכ"ק מרן אדמו"ר מוישיניץ בית שמש והוא אמר לי שכשהוא חיתן את בתו הראשונה, היה מישהו שמיוזמתו החליט לקחת על עצמו את כל הוצאות החתונה העיקריות. לקראת חתונת הבת השנייה, אותו אחד כנראה בחר שלא לממן את הוצאות הפעם, והנה הגיע מישהו אחר בלי שביקשו ממנו, והתנדב לממן את כל הוצאות החתונה.

אצל הבת השלישית השניים הראשונים לא נטלו חלק במימון והגיע מישהו שלישי: "בכל חתונה הגיע הכסף ממקור שונה לחלוטין", אמר לי הרבי, "וזה כדי ללמד אותנו שלא נסמוך על אף אחד, המקור להכלל זה הקב"ה בכבודו ובעצמו וכל פעם הוא בוחר בשליח אחר כדי לעשות את רצונו".

למעשה כל אחד מאתנו שייקח פנקס וירשום את המקורות לכל הכספים ששימשו אותו לחתונת בנו הראשון, בין אם זה גמ"חים, או מענקים כאלו ואחרים, דודים עשירים שמשתתפים בהוצאות וכו' או פשוט חסכוניות שצבר במשך שנים – ולאחר מכן יעשה את אותו הדבר אצל ילדו השני והשלישי, יגלה בלי שום ספק שבכל פעם המקורות הם שונים, אבל השורה התחתונה היא אותה השורה: החתונה יצאה לפועל, בשעה טובה ב"ה.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א
מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

חינוך למידות

מידות זה משהו שעובר בתורשה, ילד מושחת במידותיו יעביר תכונות אלו לדורות ההמשך, לעומת מדות אפיקורסיות כעבודה זרה שאינן מורשתיות לעומת המשיך ועלה אסיפת רבנים שהתקיימה בביתו, טיפס אחד מילדי הרב על כיסא פנוי ומשם המשיך ועלה על השולחן. הילד החל לרוץ על גבי השולחן, כשהרב מנסה לתפסו, עד שלבסוף תפס בו הרב והורידו מהשולחן. לא עבר זמן רב, והילד טיפס פעם נוספת על השולחן... שוב ניסה הרב לתפסו, עד שהצליח להורידו. כך אירע מספר פעמים. אחד הרבנים שהשתתף באסיפה לא עצר ברוחו ושאל את הרב: "למדנו רבנו, מהו הגבול?! מדוע לא להעניש את הילד פעם אחת, וללמד אותו לקח כדי שיפסיק?!" ענה הרב מבריסק תשובה שהיא יסוד בחינוך: "המטרה בחינוך היא, להקנות לילד צורת התנהגות שלולא החינוך הוא לא ילמד אותה. אבל כשמדובר בנושאים שהילד ילמד אותם ממילא כשיגדל ולא יתנהג כפי שהוא מתנהג כיום – אין שום עניין לחנך". "העובדה שהילד מפרע ומכעיס", המשיך הרב ואמר, "זו הזדמנות בעבורי לעבוד על מידותיו". אבל אין שום הצדקה להעניש ולהכות על כך... לומדים כאן יסוד נוסף: יש דברים שאין צורך לחנך, הדברים יסתדרו מאליהם. לעומת זאת עניין החינוך למידות טובות, אם לא נחנך הדברים יישארו ואף יעברו לדורות הבאים.

לדורות ההמשך, לעומת דעות אפיקורסיות כעבודה זרה שאינן מורשתיות בתורשה... הדבר מחייב אותנו להשקיע המון מחשבה איך לחנך את ילדינו למידות טובות אולי אפילו יותר ואולי גם קודם להשקעה בהשקפה.

החינוך למידות טובות הוא גם קודם לחינוך להתנהגות בוגרת ואנושית. מספר בנו של גאב"ד קוממיות הרה"צ ר' בנימין מנדלזון זצ"ל, שפעם בהיותו ילד טיפס על טרקטור באמצע נסיעה, דבר שהיה בו משום סכנת חיים, אולם על מקרה זה העיר הרב בצורה סבירה. לעומת זאת כשלאחר כמה ימים התקיים מבחן לילדי הכתה בו למדו בנו ואחד הילדים התקשה בעניית התשובות וכן הרב קפץ להשיב במקומו, כשהגיעו הביתה גער בו אביו מאד איך לא היה רגיש למצוקת חברו וקפץ להשיב במקומו. לפליאת הן למה שבוועד קודם כשעשה מעשה מסוכן רק העיר ולא גער וכאן הוא מקפיד כל כך? ענהו הרב: על מעשה הקונדס איני דואג, אתה תגדל ותפסיק ממעשי קונדס, אולם כשראיתי חוסר במידות טובות גערתי כי זהו